

8. Kriminalita, závislosti, dopravní nehody

Kriminalita

V období let 2016–2018 bylo ve Středočeském kraji pro trestný čin v průměru ročně stíháno 9,6 tis. osob, z toho v 84,2 % případů se jednalo o muže, v 15,8 % případů byla stíhaná žena. Celorepublikový podíl žen na stíhaných osobách byl přitom za stejné šetřené období vyšší (16,9 %). Počty stíhaných osob a zároveň i podíl žen se v průběhu mezi roky 2016 a 2018 postupně snížily; počet stíhaných mužů o 10,9 %, počet žen o 14,7 % a podíl žen o 0,6 p. b.

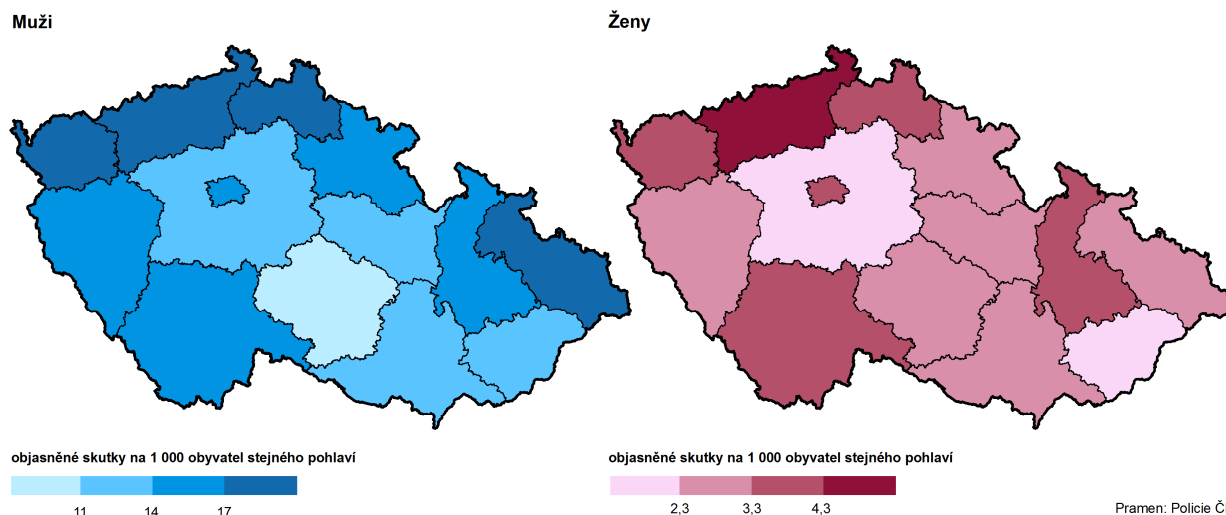
Tab. 8.1. Kriminalita podle pohlaví

Pramen: Policie ČR

	Muži			Ženy			Podíl žen z celku (%)		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Stíhané osoby	8 674	7 836	7 725	1 650	1 481	1 407	16,0	15,9	15,4
Objasněné skutky	8 857	8 187	7 940	1 592	1 504	1 352	15,2	15,5	14,6
z toho druh kriminality:									
násilná	818	865	820	83	74	88	9,2	7,9	9,7
mravnostní	132	156	139	3	3	9	2,2	1,9	6,1
majetková	2 376	2 192	2 062	348	366	304	12,8	14,3	12,8
hospodářská	691	741	649	319	252	213	31,6	25,4	24,7

Policie na území Středočeského kraje registrovala během posledního tříletého období ročně 20,6 tis. kriminálních skutků, objasněno bylo v průměru za rok 9,8 tis. skutků. Častějšími pachateli kriminálních skutků byli muži, ženy se podílely přibližně na každém sedmém činu. Podíl středočeských žen (15,1 %) byl i v tomto případě nižší, než tomu bylo u celorepublikového průměru (16,9 %). V jednotlivých typech kriminality dosahovaly ženy zpravidla nižších podílů, než tomu bylo u kriminality celkové. Pouze v kategorii hospodářská kriminalita byl podíl žen na trestných skutcích více než čtvrtinový (27,4 %).

Kartogram 8.1. Kriminalita podle pohlaví a krajů v letech 2016–2018 (roční průměr)

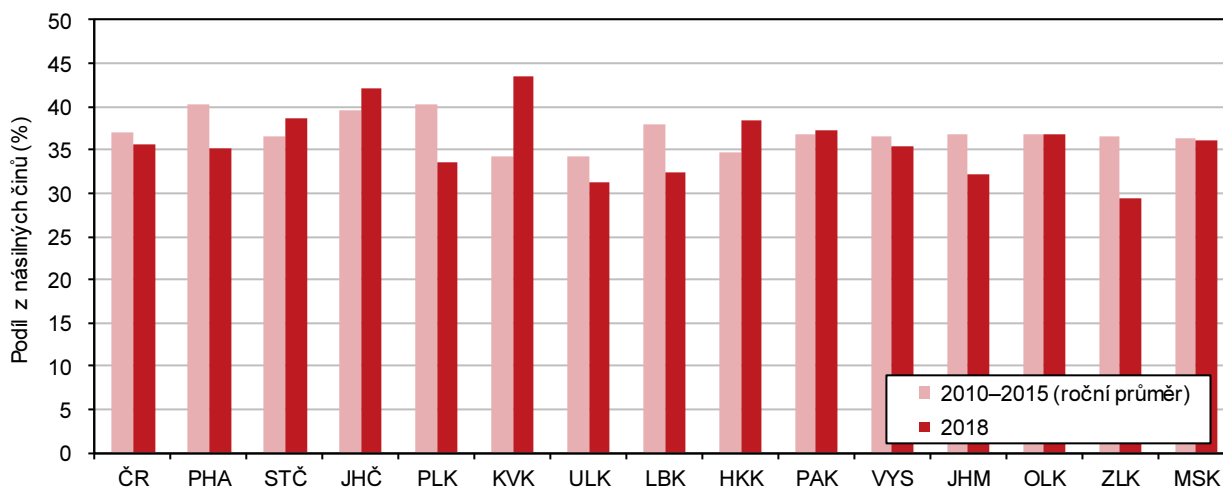


V oblasti páčání trestné činnosti zaznamenal Středočeský kraj v letech 2016–2018 v porovnání s ostatními kraji příznivých hodnot. Průměrná roční intenzita stíhaných osob (na tisíc obyvatel) byla v mezikrajském pořadí u mužů čtvrtou nejnižší (11 stíhaných na tisíc mužů) a u žen třetí nejnižší (2 stíhané na tisíc žen). V případě objasněných kriminálních skutků byla průměrná roční intenzita u mužů opět čtvrtou nejnižší (13 na tisíc mužů) a u žen dokonce druhou nejnižší (2 na tisíc žen). Kromě Středočeského kraje byla nižší intenzita v ČR dosahována také ve Zlínském, Plzeňském a Pardubickém kraji. Naopak nejvyšší regionální intenzitu kriminality zaznamenal Ústecký kraj, a to jak u mužů (stíhaní – 21 ‰, objasněné činy – 22 ‰), tak u žen (stíhané i objasněné činy – 5 ‰).

Násilných trestných skutků, kde objektem napadení byla žena, zaznamenaly během roku 2018 středočeské policejní složky 525 případů, což odpovídalo 38,6 % z celkového počtu registrovaných násilných činů. Jednalo se o vyšší podíl, než byl průměrně v ČR (35,5 %) a mezi kraji šlo v pořadí o třetí nejvyšší výsledek. V porovnání s průměrem let 2010–2015 (za roky 2016–2017 nejsou údaje k dispozici) došlo v kraji k poklesu počtu násilné trestné činnosti na ženách; v případě absolutních hodnot šlo o 28% pokles, podíl na násilné trestné činnosti klesl o 2,1 p. b.

Graf 8.1. Registrované skutky násilné kriminality, kde objektem napadení byla žena, podle krajů

Pramen: Policejní prezidium ČR

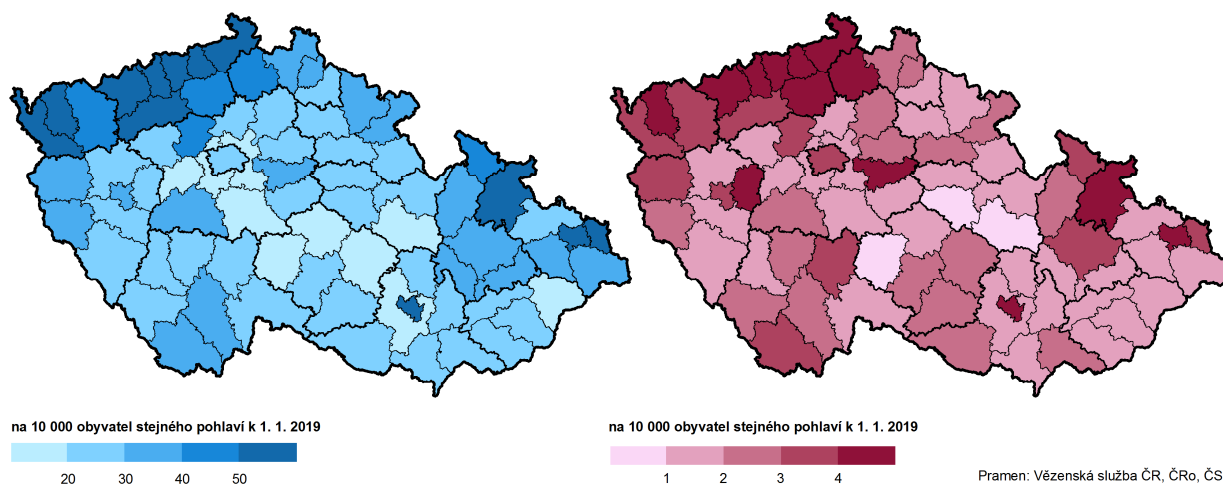


Podle údajů Vězenské služby ČR bylo na začátku roku 2019 ve věznicích přibližně 1,9 tis. uvězněných osob s bydlištěm ve Středočeském kraji. Mezi uvězněnými Středočechy byla přibližně každou třináctou osobou žena, podobně tomu bylo v celé ČR. V přepočtu uvězněných osob na 10 tis. obyvatel dosahovaly v rámci celé republiky nejnižší intenzity u mužů středočeské okresy v zázemí hlavního města (Praha-západ – 14 vězňů, Praha-východ a Benešov – 18) a okresy Kraje Vysočina (Havlíčkův Brod – 14, Žďár nad Sázavou – 15, Pelhřimov – 17). Protipólem, tedy okresy s nejvyšší intenzitou uvězněných mužů, byly v ČR okresy Ústí nad Labem (100) a Teplice (88), v rámci Středočeského kraje okres Kladno (43). V intenzitě vězněných žen dosahoval minima okres Pelhřimov (0,3), maxima okres Ústí nad Labem (10). U středočeských žen se indikátor pohyboval v rozmezí od 1,1 (okresy Rakovník, Praha-východ, Mělník) po 4,1 (okres Kladno).

Kartogram 8.2. Osoby ve věznicích podle pohlaví a okresů bydliště v ČR

Muži

Ženy

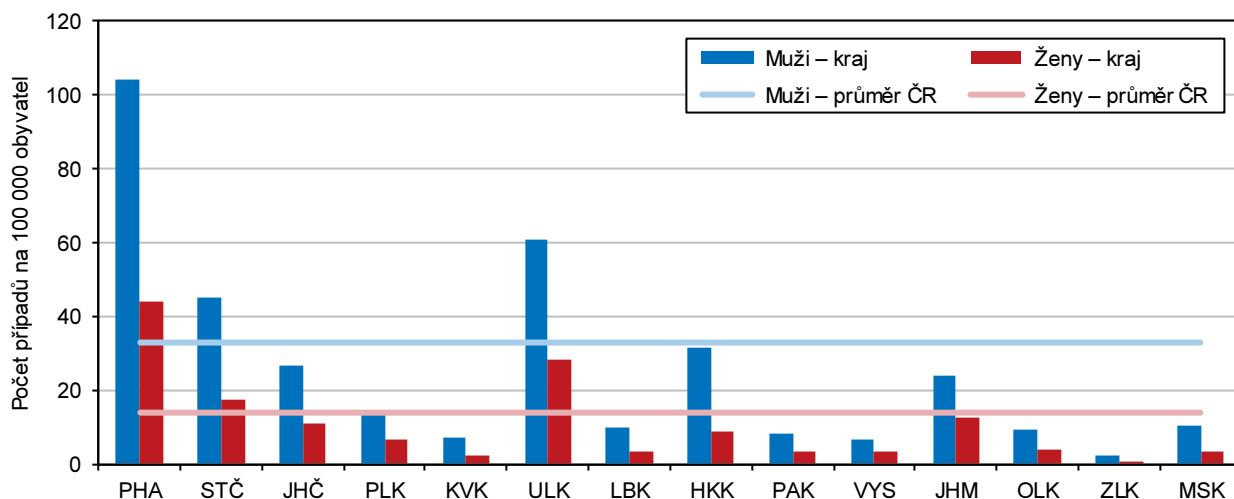


Závislosti

Substituční léčba je standardní metodou léčby závislosti na opiátech/opioidech. Podle údajů z Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (dále ÚZIS) se v průběhu let 2016–2018 léčilo v průměru ročně 401 pacientů s bydlištěm ve Středočeském kraji. Mezi pacienty převládali muži, podíl mužských pacientů (72 %) byl o něco vyšší, než tomu bylo v celé ČR (70 %). Mezi kraji zaznamenal nejvyšší podíl mužů mezi pacienty Zlínský kraj (81 %), naopak nejnižší Jihomoravský kraj (65 %). Vzhledem k možnému opakování pacientů byl průměrný počet případů léčby o něco vyšší, ročně se jednalo o 417 případů.

Graf 8.2. Případy substituční léčby závislosti na opiátech/opioidech podle pohlaví kletů a kraje bydliště (průměr let 2016–2018)

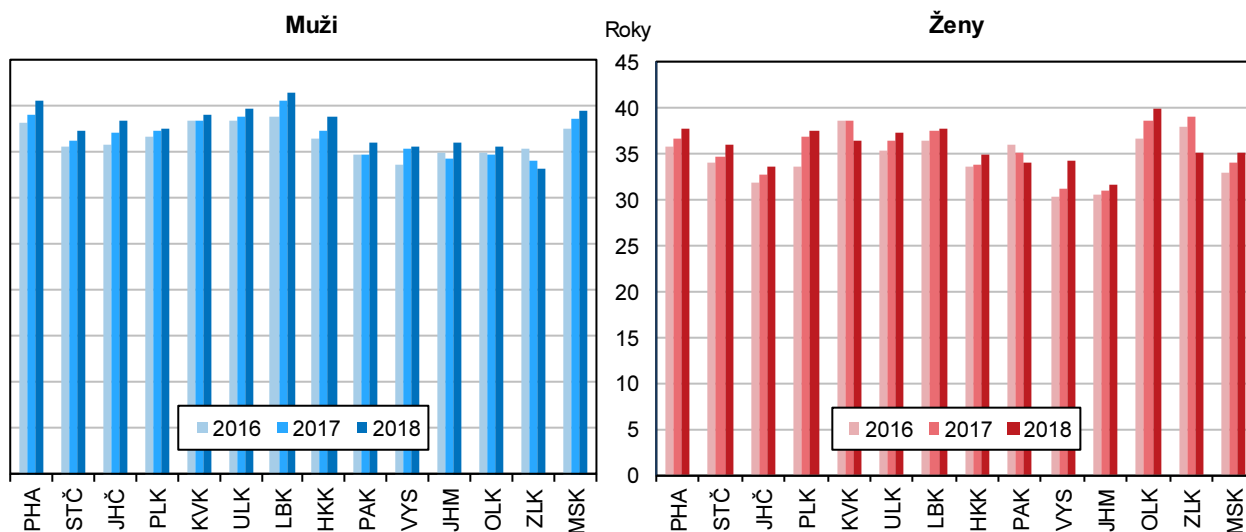
Pramen: ÚZIS



Intenzita případů substituční léčby závislosti na opiátech/opioidech byla u mužů i u žen vyšší než v celé ČR; na 10 tis. mužů připadalo ve Středočeském kraji 45 případů ročně (ČR – 33), na 10 tis. žen to bylo 17 případů ročně (ČR – 14). Nejvyšší intenzity substituční léčby dosahovali obyvatelé hlavního města (muži – 104, ženy – 44), naopak velmi málo případů zaznamenaly méně lidnaté regiony, především Zlínský kraj (muži – 2, ženy – 0,4).

Graf 8.3. Průměrný věk klientů substituční léčby závislosti na opiátech/opioidech podle pohlaví a kraje bydliště

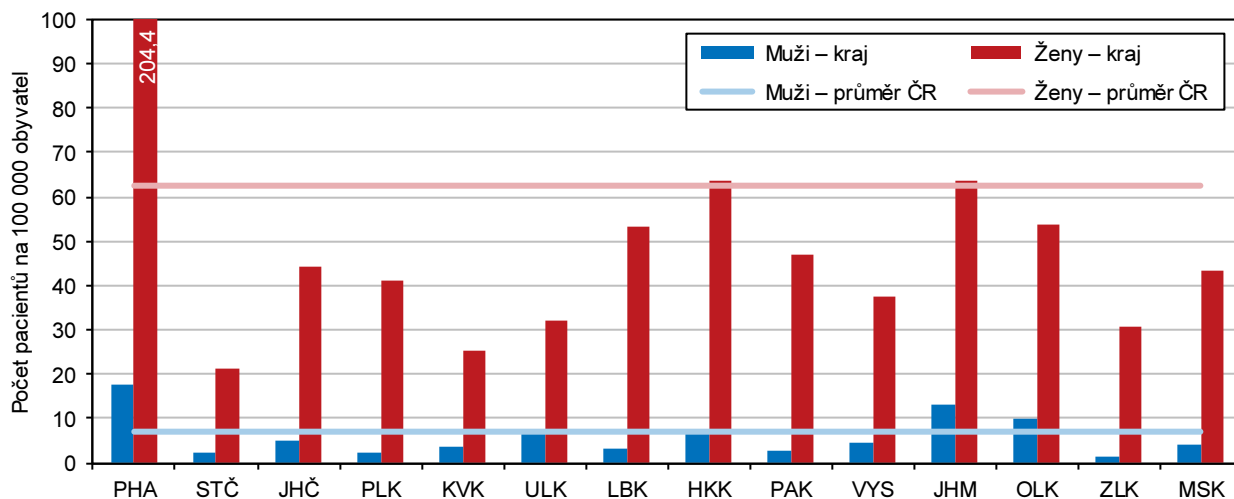
Pramen: ÚZIS



Dalšími dostupnými údaji ÚZIS týkající se závislosti v členění podle pohlaví a kraje bydliště pacienta byly poruchy příjmu potravy. Ty tvoří okruh onemocnění, kam patří mentální anorexie (odmítání jídla), bulimie (záchvaty přejídání a zvracení) a také přejídání spojené s jinými psychickými poruchami, například se stresem.

Graf 8.4. Ambulantní pacienti s diagnózou poruch příjmu potravy podle pohlaví a kraje bydliště v roce 2017

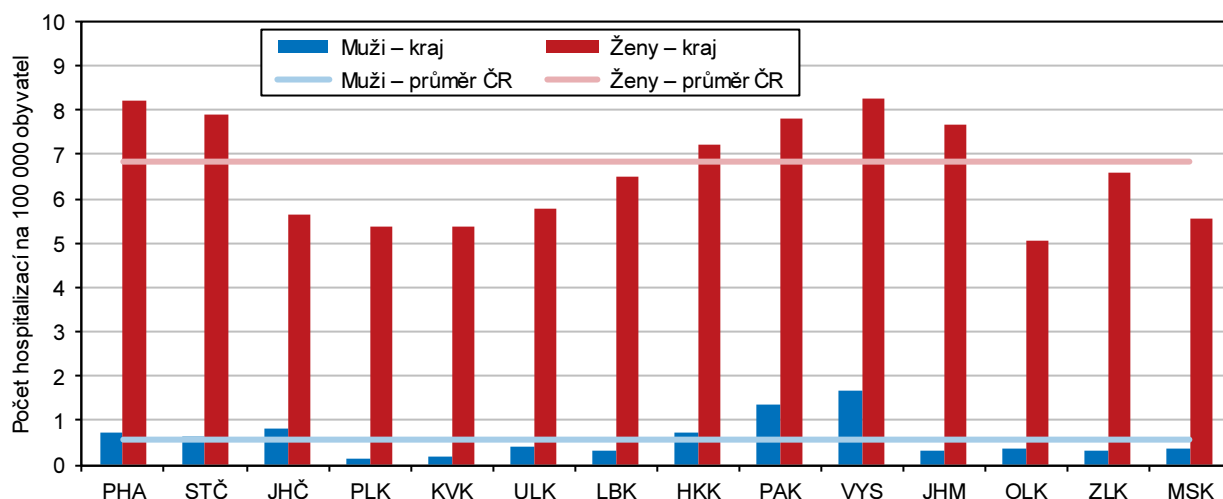
Pramen: ÚZIS



Podle naposledy dostupných údajů za rok 2017 bylo s těmito poruchami ambulantně léčeno 161 pacientů. Zpravidla se jednalo o léčené ženy (90 %), mužem byl přibližně každý desátý pacient. I proto byla intenzita pacientů s poruchami příjmu (v přepočtu na obyvatele) u žen vyšší než u mužů; přibližně 21 pacientek na 100 tis. žen a 2 pacienti na 100 tis. mužů. Z mezikrajského pohledu se jednalo o nejnižší intenzitu pacientek-žen a druhou nejnižší intenzitu u pacientů-mužů. Nejvíce osob léčených s poruchami metabolismu pochází z hlavního města, kde intenzita pacientek-žen přesahuje desetinásobek hodnoty Středočeského kraje.

Graf 8.5. Hospitalizace pro poruchy příjmu potravy v psychiatrických lůžkových zařízeních podle pohlaví a kraje bydliště v letech 2011–2017 (roční průměr)

Pramen: ÚZIS



Z údajů psychiatrických lůžkových zařízení vyplývá, že se u osob s bydlištěm ve Středočeském kraji v průběhu let 2011–2017 ročně navyšoval počet psychiatrických hospitalizací s poruchou příjmu potravy; zatímco v roce 2011 proběhlo 36 hospitalizací, v roce 2017 to byl dvojnásobný počet (71). V celém sledovaném období 2011–2017 byla průměrná roční intenzita hospitalizací s poruchou příjmu potravy v psychiatrických léčebnách (na 100 tis. obyvatel) u středočeských mužů celorepublikově průměrná (kraj – 0,6, ČR – 0,6), u středočeských žen byla intenzita vyšší, než tomu bylo v celé republice (kraj – 7,9, ČR – 6,8).



Dopravní nehody

Ve Středočeském kraji se v roce 2018 přihodilo 14,9 tis. dopravních nehod, z toho 12,2 tis. případů bylo zaviněno lidským faktorem. V drtivé většině případů byl viníkem dopravní nehody řidič motorového vozidla (téměř 97 %), přibližně 2% podíl nehod měli na svědomí řidiči nemotorových dopravních prostředků a méně než procento viníků tvořili chodci. Častějším viníkem dopravní nehody byl muž (84,6 %), a to jak v pozici řidiče motorového vozidla (81,2 %), tak v pozici chodce (83,3 %). Mezi řidiči podíl mužů v delší časové řadě klesá, v porovnání s rokem 2010 o více než 3 p. b. Obdobný trend je patrný v celé republice, příčinou je především vzrůstající počet aktivních řidiček motorových vozidel.

Tab. 8.2. Dopravní nehody podle viníka

Pramen: Policejní prezidium ČR

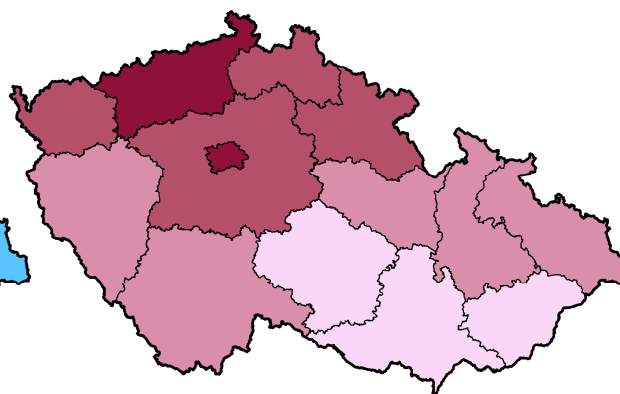
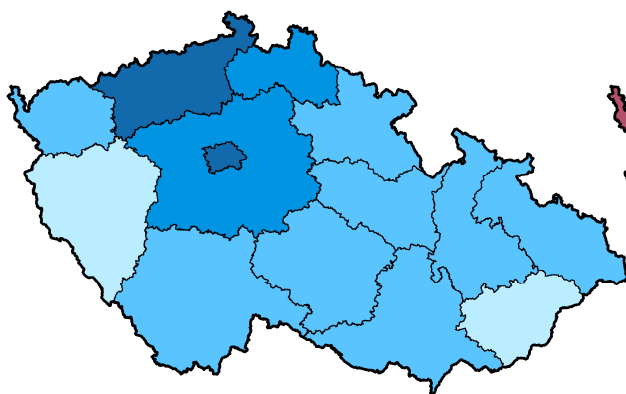
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Dopravní nehody celkem	9 870	9 889	10 595	11 266	11 604	12 463	13 833	14 707	14 866
z toho zaviněné osobou	8 992	8 848	9 287	9 587	9 682	10 161	11 322	11 800	12 181
z toho ženou (%)	15,3	16,1	16,9	16,9	17,6	18,6	18,1	18,2	18,8
v tom zaviněné									
chodcem	107	98	96	76	108	103	95	104	102
z toho ženou (%)	12,1	14,3	21,9	18,4	15,7	21,4	11,6	16,3	16,7
řidičem nemotorového vozidla	193	226	224	236	294	275	234	256	314
z toho ženou (%)	22,3	14,6	24,6	18,2	17,7	17,5	19,7	17,6	20,1
řidičem motorového vozidla	8 692	8 524	8 967	9 275	9 280	9 783	10 993	11 440	11 765
z toho ženou (%)	15,2	16,1	16,7	16,8	17,6	18,6	18,1	18,3	18,8

Pro výstižnější srovnání nehodovosti je vhodný přepočítání nehod na obyvatele. Podle pohlaví viníka dopravní nehody dosahují muži v nehodovosti vyšších hodnot. V ročním průměru let 2013–2018 připadalo na tisíc mužů ve Středočeském kraji přibližně 13 dopravních nehod zaviněné mužem, na stejné množství středočeských žen připadaly tři dopravní nehody za rok. V případě mužů i žen se jednalo o třetí nejvyšší nehodovost v mezikrajském srovnání, vyšší intenzitu zaznamenaly jen Praha (muži – 29, ženy – 5) a Ústecký kraj (muži – 7, ženy – 4).

Kartogram 8.3. Dopravní nehody zaviněné osobou podle pohlaví a krajů v letech 2013–2018 (roční průměr)

Muži

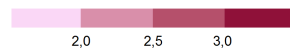
Ženy



na 1 000 obyvatel stejného pohlaví



na 1 000 obyvatel stejného pohlaví



Pramen: Policie ČR

Dopravní nehody zaviněné řidičem motorového vozidla se podle příčiny zavinění rozdělují na čtyři základní skupiny. Stejně jako v celé ČR byl ve Středočeském kraji v roce 2018 nejčastější příčinou nesprávný způsob jízdy (62,3 %), následovala nepřiměřená rychlost (22,6 %), dále nedání přednosti (12,6 %) a nejméně častým důvodem zavinění bylo nesprávné předjíždění (2,5 %). Ve srovnání se statistikami z roku 2010 vyplývá, že došlo postupně ke zvýšení podílu v kategorii nesprávný způsob jízdy, a to o 8 p. b. O stejné relativní

množství se naopak snížil podíl u nepřiměřené rychlosti. Změny podílu u dalších dvou kategorií byly již relativně nízké. Nesprávný způsob jízdy byl nejčastější příčinou zavinění dopravní nehody u obou pohlaví, mezi muži byl podíl vyšší (64,6 %), než tomu bylo u žen (52,4 %). Mezi ženami se naopak více než u mužů častěji vyskytovaly příčiny zavinění nepřiměřenou rychlostí a nedáním přednosti. Trend v příčinách zavinění dopravní nehody byl mezi roky 2010 a 2018 u obou pohlaví podobný, jako tomu bylo u řidičů celkem.

Tab. 8.3. Dopravní nehody zaviněné řidiči motorových vozidel podle pohlaví a hlavních příčin

Pramen: Policejní prezidium ČR

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Muži celkem	7 375	7 148	7 470	7 715	7 649	7 963	8 998	9 351	9 556
z toho hlavní příčina (%)									
nesprávný způsob jízdy	56,0	59,0	57,6	59,1	61,2	63,6	62,4	63,5	64,6
nepřiměřená rychlost	29,9	26,3	28,5	27,2	24,3	22,4	23,6	22,9	22,0
nedání přednosti	10,7	11,5	10,8	10,7	11,2	10,7	11,2	10,9	10,9
nesprávné předjíždění	3,3	3,3	3,0	2,9	3,2	3,4	2,7	2,6	2,6
Ženy celkem	1 317	1 376	1 497	1 560	1 631	1 820	1 995	2 089	2 209
z toho hlavní příčina (%)									
nesprávný způsob jízdy	44,3	46,7	44,1	46,2	48,6	49,3	49,2	49,9	52,4
nepřiměřená rychlost	34,5	31,0	33,6	33,9	29,7	28,4	28,4	27,2	25,4
nedání přednosti	19,1	20,2	19,6	17,9	19,0	19,6	20,1	20,7	19,9
nesprávné předjíždění	2,1	2,1	2,7	2,0	2,7	2,7	2,3	2,2	2,3

Následky dopravní nehody se podle závažnosti zranění rozdělují na tři základní kategorie – lehce zranění, těžce zranění a usmrcení. Rozdělíme-li celé období 2010–2018 na tříleté po sobě jdoucí cykly, tak mezi prvním (2010–2012) a třetím cyklem (2016–2018) je patrný nárůst případů s následkem lehkého zranění (o 13 %). Naopak počty osob, které při dopravních nehodách utrpěly těžká zranění či byly dokonce usmrceny, mezi prvním a třetím cyklem klesly (o 15,1 % u těžkých a o 12,1 % u smrtelných případů). Nejčastěji docházelo ke zraněním lehkého charakteru (85,2 % v letech 2016–2018), přibližně každý osmý úraz byl zařazen do kategorie těžký (12,4 %) a zhruba každý jednatřicátý úraz skončil smrtí (3,2 %). Při dopravních nehodách byli nejčastěji zraněni řidiči vozidel, a to ve více než polovině případů v období let 2016–2018 (54,5 %), u čtvrtiny případů se jednalo o spolujezdce (26,6 %) a přibližně každým desátým zraněným byl chodec (9,5 %) nebo cyklista (9,3 %).

Tab. 8.4. Následky dopravních nehod podle pohlaví

Pramen: Policejní prezidium ČR

	Lehké zranění			Těžké zranění			Usmrcené osoby		
	2010–2012	2013–2015	2016–2018	2010–2012	2013–2015	2016–2018	2010–2012	2013–2015	2016–2018
Muži celkem	5 371	5 250	5 792	945	847	788	241	234	218
v tom kategorii účastníků silničního provozu (%):									
chodci	6,7	6,9	7,4	11,9	11,3	13,8	13,3	13,2	13,8
řidiči (mimo jízdního kola)	62,3	62,6	62,9	62,3	58,3	58,1	65,6	68,8	68,8
spolujezdci	20,1	18,1	17,8	14,9	15,2	13,6	16,2	9,8	10,6
cyklisté	10,9	12,4	11,9	10,9	15,1	14,5	5,0	8,1	6,9
Ženy celkem	3 542	3 938	4 283	446	391	393	72	72	57
v tom kategorii účastníků silničního provozu (%):									
chodci	11,3	11,6	10,1	22,9	21,0	22,1	18,1	20,8	21,1
řidiči (mimo jízdního kola)	40,4	42,6	44,2	28,9	32,2	32,1	29,2	38,9	35,1
spolujezdci	42,0	39,8	40,7	37,9	37,6	36,1	51,4	34,7	42,1
cyklisté	6,2	6,0	5,0	10,3	9,2	9,7	1,4	5,6	1,8
Podíl žen na celkem (%)	39,7	42,9	42,5	32,1	31,6	33,3	23,0	23,5	20,7
v tom kategorii účastníků silničního provozu:									
chodci	52,7	55,6	50,3	47,7	46,1	44,4	28,9	32,6	28,6
řidiči (mimo jízdního kola)	30,0	33,8	34,2	18,0	20,3	21,6	11,7	14,8	11,8
spolujezdci	58,0	62,3	62,9	54,5	53,3	57,0	48,7	52,1	51,1
cyklisté	27,4	26,5	23,6	30,9	22,0	25,0	7,7	17,4	6,3

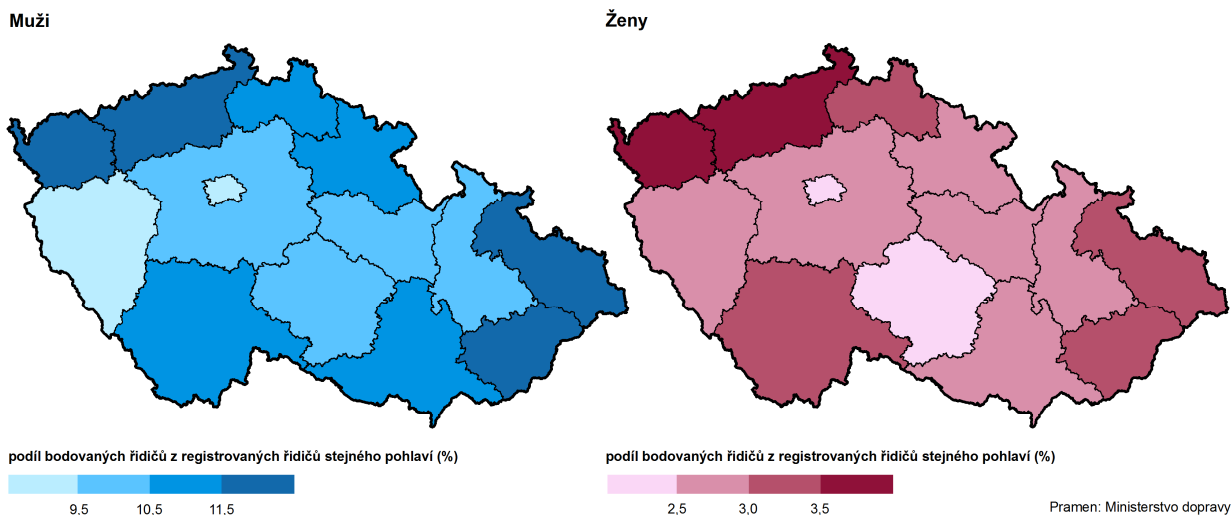


V posledním tříletém cyklu docházelo při dopravních nehodách ve Středočeském kraji v průměru za rok ke 2,3 tis. zraněním. Častěji se jednalo o zraněné muže (59 %) než ženy (41 %). Podle odlišení účastníka silničního provozu převládaly ženy na celkovém počtu zraněných pouze v kategorii spolujezdce (62,2 %), u chodců byl poměr pohlaví přibližně vyrovnaný (ženy 48,5 %, muži 51,5 %), u řidičů a cyklistů pak výrazně početně převládali muži (řidiči 67,6 %, cyklisté 76,5 %). Co se týká statistiky podle závažnosti úrazu, ve všech třech kategoriích převládal podíl mužů a ten se s rostoucí závažností úrazu zvyšoval – lehká zranění 57,5 %, těžké úrazy 66,7 % a smrtelné případy 79,3 %. Genderové rozdíly v následcích dopravních nehod posuzované podle kategorie účastníka silničního provozu a zároveň podle závažnosti úrazu jsou dány především běžnými aspekty společnosti. U chodců je poměr mužů a žen s následkem lehkých zranění poměrně vyrovnaný, s přibývajícím vážností zranění postupně převládají početně muži, u řidičů a cyklistů převládali muži ve všech kategoriích následků a s přibývajícím závažností úrazu se jejich podíl zvyšoval.

Mezi muži i mezi ženami se následky zranění při dopravní nehodě podle kategorizace účastníka silničního provozu nejčastěji vyskytly u řidičů, mezi muži byl však podíl daleko vyšší (67,6 %), než tomu bylo u žen (43,1 %). Druhou ohroženou skupinou byli u obou pohlaví spolujezdci. Vzhledem k nižší aktivitě řízení a vyššímu podílu spolujízdy v motorovém vozidle byl podíl spolujezdců s následkem zranění naopak vyšší mezi ženami (40,4 %), než tomu bylo u mužů (17,1 %). Třetí a čtvrté skupiny v pořadí podle četnosti zranění byly u obou pohlaví odlišné. Zatímco u mužů byli třetí nejčastější skupinou osob se zraněním cyklisté (12,1 %) a čtvrtou v pořadí chodci (8,3 %), u žen bylo pořadí obrácené (třetí chodkyně – 11,2 %, čtvrté cyklistky – 5,3 %).

Podíl řidičů, kteří měli na konci roku 2018 ve své řidičské evidenci bodový záznam, byl všeobecně vyšší u mužů než u žen. A to díky vyššímu počtu řidičů, vyšší aktivitě řízení a také samotnému způsobu jízdy. V celé ČR bylo bodově postiženo 10,4 % řidičů mužů a 3 % řidiček žen. Středočeští řidiči muži byli na tom o něco lépe (9,7 %), středočeské řidičky podobně jako v celé republice (2,9 %). Nejvíce trestaných řidičů v ČR pocházelo z Ústeckého kraje, a to jak mezi muži (12,2 %), tak i mezi ženami (8,6 %). Naopak nejlépe z této statistiky vycházeli řidiči a řidičky z hlavního města (8,2 % resp. 2,2 %).

Kartogram 8.4. Bodové hodnocení řidičů podle pohlaví v krajích k 31. 12. 2018



V roce 2018 bylo v celé ČR potrestáno body 395 tis. přestupků a trestných činů, z toho pětina z nich byla udělena ženám (20,3 %). Z celkového počtu přestupků a trestných činů bylo 63 % uděleno jen za tři typy jednání. Nejčastějším prohřeškem bylo překročení rychlosti v obci o 5–20 km/h (33,1 %), druhým v pořadí bylo nepřipoutání bezpečnostním pásem (16,8 %) a třetím držení telefonního přístroje při řízení vozidla (13 %). U mužů bylo pořadí třech nejčastějších příčin stejné, u žen bylo držení telefonu při řízení častějším přestupkem než připoutání bezpečnostním pásem.